

PRIMJER CIRKULARNE EKONOMIJE NA RAZVOJU TURISTIČKE DESTINACIJE STARIH KUĆA I SELA / AN EXAMPLE OF CIRCULAR ECONOMY IN THE DEVELOPMENT OF A TOURIST DESTINATION OF OLD HOUSES AND VILLAGES

Marinko Mikić¹, MA, Prof. dr. sc. Duško Stić²

¹Studio Mikić, 23 000, Zadar, Put Nina 143, Hrvatska

²Internacionalni univerzitet Travnik,

e-mail: reklame.mikic@gmail.com, drdskonzultant@gmail.com

Pregledni članak

UDK / UDC 338.48:711.4

Sažetak

Ideja projekta razvoja starih kuća i sela temelji se na istraživanju mogućnosti turističke revitalizacije kroz cirkulamu ekonomiju ruralnih područja, odnosno na inovacijskom promišljanju konkretne lokacije na širem zemljopisnom području Miljevačkog platoa te kulturološkog povezivanja i objedinjavanja povijesnog i suvremenog ratarskog, stočarskog i obrtničkog identiteta te sezonskih običaja i događaja, kroz vizuru ekološke, etičke, etnološke i kulturološke pozornice, uvažavajući visoke međunarodne standarde kvalitete te novim pristupom. Rad je rezultat suradnje nositelja projekta, autora i struenog tima s iskustvom u pripremi dokumentacije za potpore iz nacionalnih i EU fondova, te procesima implementacije i praćenja projekata do njihovog završetka. Metodološki, projekt promovira ulaganja u poljoprivredu i ruralni turizam kroz prenamjenu starih kuća, s ciljem podizanja konkurentnosti i standarda u skladu s EU zahtjevima, čime se doprinosi obogaćivanju turističke ponude i održivom razvoju ruralnih područja, uz zaštitu okoliša.

Ključne riječi: cirkularna ekonomija, ruralni turizam, održivi razvoj

JEL klasifikacija: Z32

Abstract

This project focuses on revitalizing old houses and villages by leveraging the circular economy to enhance rural tourism. Centered on the Miljevci Plateau, it aims to integrate the historical and contemporary identities of agriculture, livestock farming, and craftsmanship, while celebrating seasonal customs and events. By adopting ecological, ethical, and cultural perspectives, the project aligns with high international quality standards and innovative practices. The project is the outcome of collaboration between the project owner, author, and an experienced team, it draws on expertise in preparing documentation for national and EU grants and managing project implementation. The project promotes investments in agriculture and rural tourism by repurposing old houses to meet EU standards. This approach enhances competitiveness, enriches the local tourism offer, and supports sustainable rural development while protecting the environment. It emphasizes connecting tradition with innovation to ensure lasting benefits for the community and its cultural heritage.

Keywords: circular economy, rural tourism, sustainable development

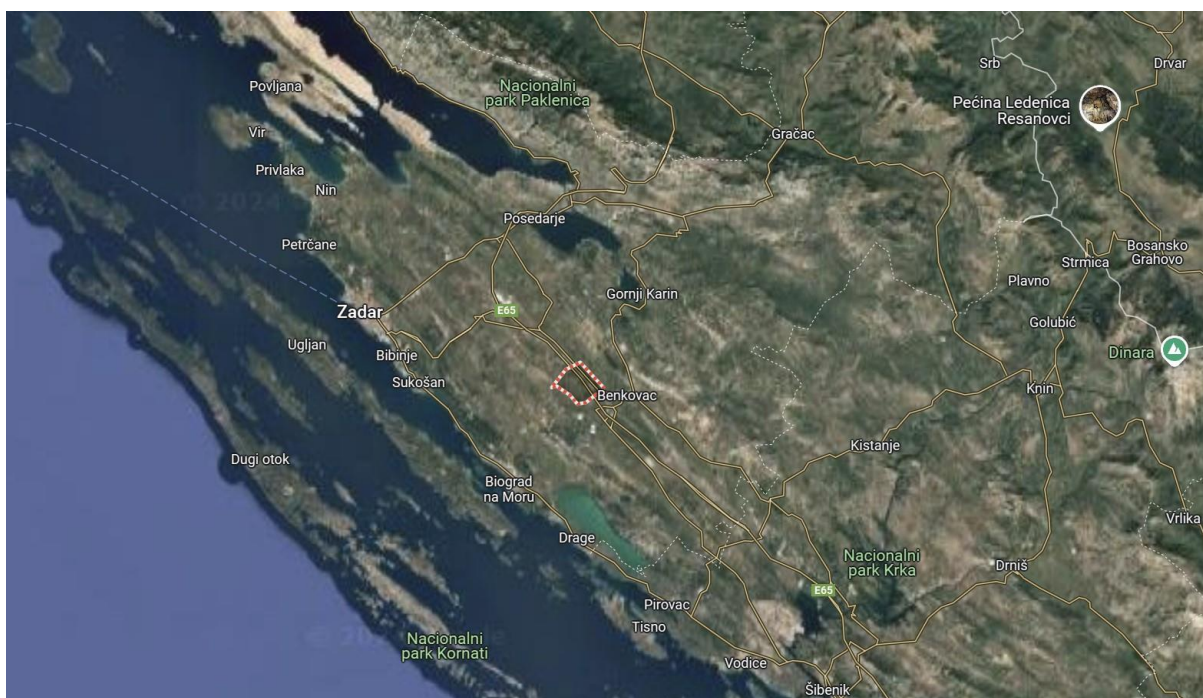
JEL klasifikacija: Z32

UVOD

S obzirom na naslov rada i moj doprinos ovoj konferenciji Internacionalnog univerziteta Travnik, želim podijeliti svoje iskustvo u implementaciji principa cirkularne ekonomije na vlastitom starom seoskom imanju, smještenom u zaleđu grada Zadra, u Zadarskoj županiji. Makrolokacija imanja je vrlo atraktivna, udaljena svega pola sata vožnje automobilom od Zadra i njegovih prekrasnih plaža, s pogledom na obližnje otoke koji su izvrsno povezani s gradskim zračnim i morskim lukama dok je mikrolokacija pozitivna, jer se nalazi na ulazu u malo selo u kojem se nekolicina stanovnika već bavi turizmom, a ovaj projekt će znatno nadopuniti turističku ponudu u okruženju.

Početna ideja za projekt proizašla je iz sugestije mog mentora na doktorskom studiju, prof. dr. sc. Duška Stića. Njegov prijedlog bio je da zapušteno obiteljsko imanje – djedovinu – na kojem su nekada postojale staje za ovce, koze, svinje i krave, kao i nasadi maslina, jabuka i višanja na prostranim travnatim poljima, transformiram u turističku destinaciju kroz primjenu cirkularne ekonomije, zelene tranzicije i principa održivog razvoja.

Realizacija ovog projekta u potpunosti je izvedena kroz cirkularnu ekonomiju i zelenu tranziciju, uz značajnu podršku i sufinanciranje iz bespovratnih sredstava Europske unije. Ovaj primjer pokazuje kako tradicionalna obiteljska imanja mogu postati moderni centri održivog turizma, očuvati prirodne resurse i unaprijediti lokalnu zajednicu.

Slika 1: Makrolokacija imanja

Izvor: <https://www.google.com/maps/>

1.PROJEKT OBNOVE STARIH ZAPUŠTENIH OBJEKATA

Projekt revitalizacije starih gospodarskih objekata smješten na zemljištu površine 4 hektara predstavlja praktičnu primjenu principa cirkularne ekonomije u kontekstu ruralnog razvoja i turističke ponude. Početno stanje uključivalo je urušene građevine, a nakon detaljne analize i izrade idejnog projekta, odlučeno je da se objekti renoviraju i prenamijene unutar postojećih gabarita. Time je izbjegnuta potreba za ishodenjem novih građevinskih dozvola, što doprinosi racionalnom korištenju resursa i smanjenju otpada, ključnim aspektima cirkularne ekonomije.

Tijekom obnove, identificirani su značajni nedostaci u postojećim objektima. Umjesto izgradnje novih građevina, projekt se fokusirao na ponovnu uporabu postojećih materijala i tradicionalnih tehnika gradnje. Kako bi se osigurala kvaliteta rekonstrukcije, nabavljene su dodatne kamene kuće iz okolice, čiji su materijali integrirani u obnovu. Ovaj pristup smanjuje potrošnju novih resursa i štiti okoliš, što je temeljna ideja cirkularne ekonomije – maksimalno iskorištavanje postojećih materijala i njihova transformacija u nove funkcionalne elemente.

Korištenje lokalnih materijala i tradicionalnih metoda gradnje dodatno smanjuje ekološki otisak projekta, eliminirajući potrebu za transportom materijala na velike udaljenosti. Osim toga, ponovna upotreba resursa kao što su kamen, drvo i autohtoni građevinski elementi, ne samo da doprinosi očuvanju autentičnosti prostora, već služi i kao primjer održive prakse koja čuva kulturnu baštinu i okoliš.

Primjenom cirkularne ekonomije, ovaj projekt pokazuje kako se revitalizacija starih objekata može provesti na način koji balansira ekološku, ekonomsku i društvenu odgovornost, istovremeno stvarajući dodanu vrijednost kroz razvoj održive turističke destinacije.

Slika 2: Trenutno stanje starih objekata izvana

Izvor: Privatna fototeka autora

1.2.CILJ PROJEKTA

Projekt ima za cilj očuvanje kulturne i prirodne baštine, unapređenje turističke ponude te održivi razvoj ruralnog područja, stvarajući harmoničnu sinergiju prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Kroz obnovu tradicionalnog imanja, fokus je na stvaranju jedinstvene turističke destinacije koja spaja bogatstvo lokalne tradicije i kulturnog naslijeđa s inovativnim rješenjima suvremenog doba.

Posjetiteljima će biti pružena prilika da urone u autentično iskustvo nekadašnjeg seoskog života, kroz očuvanje arhitekture, običaja i načina života, obogaćeno modernim interpretacijama i interaktivnim sadržajima. Pritom, poseban naglasak bit će stavljen na primjenu principa cirkularne ekonomije, poput recikliranja materijala, korištenja obnovljivih izvora energije i smanjenja ekološkog otiska, čime se osigurava održivost projekta.

Dodatno, projekt će poticati lokalnu zajednicu kroz otvaranje radnih mjesta, jačanje lokalne ekonomije i promociju autohtonih proizvoda te tradicionalnih zanata, stvarajući trajnu vrijednost za sve dionike. Dugoročno, cilj je izgraditi model održivog razvoja ruralnih područja koji se može primijeniti i na drugim lokacijama i doprinijeti očuvanju identiteta i autentičnosti ruralnog prostora.

1.3. AKTIVNOSTI PROJEKTA OBNOVE

Program obnove uključuje sljedeće aktivnosti:

- Priprema terena za rekonstrukciju uključujući uklanjanje urušenih dijelova objekata i konzervaciju vrijednih elemenata
- Adaptacija vanjskih i unutarnjih prostora kako bi se prilagodili suvremenim potrebama i turističkim standardima
- Korištenje lokalnih materijala za obnovu, uključujući kamen i drvo iz okoline
- Ugradnja obnovljivih izvora energije, uključujući dizalice topline i solarnu elektranu
- Sanacija krovišta i zidova s posebnim naglaskom na konstrukcijsku stabilnost i estetski sklad
- Postavljanje vodovodne i kanalizacijske mreže u skladu s modernim standardima i ekološkim normama i instalacija sustava za prikupljanje kišnice
- Uređenje okoliša kroz sadnju autohtonog bilja i uspostavu vrtova za lokalne kulture
- Izgradnja suhozida radi zaštite prostora i očuvanja tradicijskog izgleda
- Izgradnja dodatnih sadržaja poput dječjeg igrališta, prostora za degustacije i rekreacijske zone
- Edukacija lokalnog stanovništva o primjeni održivih tehnika gradnje i gospodarenja prostorom
- Razvoj ruralnog područja kroz unapređenje infrastrukture i ponude

Slike 3: Dobre adaptacije tradicijskih kuća u turističke svrhe

Izvor 1: [http://www.veta.trade.hr/upload/katalog/418814020\(22\).jpg](http://www.veta.trade.hr/upload/katalog/418814020(22).jpg);

Izvor 2: Nepoznat;

Izvor 3: <http://www.realestate-istra.com/images/nekretnine/zg8dg2eypiakfapk4ky5.jpg>;

Izvor 4: Nepoznat.

1.4.SPECIFIKACIJA PROSTORA

1.4.1 Smještajni kapaciteti i dodatni sadržaji

Obnovljeno obiteljsko imanje predviđa 3 jednosobna apartmana koji će biti opremljeni autohtonim obnovljenim namještajem i koristiti LED rasvjetu te podno grijanje iz obnovljivih izvora energije, čime se smanjuje energetska potrošnja, 3 dvokrevetna apartmana koji uključuju lokalno izrađeni namještaj i materijale iz okoliša, osiguravajući minimalni otisak na okoliš uz maksimalnu udobnost, prostor sa sobom, dnevnim boravkom, kuhinjom i velikim ognjištem, opremljen replikama povijesnih elemenata i korištenjem lokalnih resursa kako bi se doprinijelo očuvanju tradicije.

Slika 4: Djelomično obnovljen i uređen dio interijera - prostor sa sobom, dnevnim boravkom, kuhinjom i velikim ognjištem

Izvor: Privatna fototeka autora

1.4.2 Dodatni sadržaji

Od dodatnih sadržaja imanje će nuditi prostor za degustaciju domaćih proizvoda djelomično iz vlastite proizvodnje, a djelomično od OPGova u okruženju (vino, rakija, maslinovo ulje, sir, pršut), saunu i mali poluotvoreni bazen izrađene od kamena i drveta iz okoliša, natkrivenu sjenicu s priručnim šankom, kuhinjom i kaminom (peka, ražanj) i veliku natkrivenu terasu sa staklenim vratima radi prilagodljivosti vremenskim uvjetima. Sjenica će biti izgrađena od drva i kamena prikupljenog prilikom obnove. Na imanju će se nalaziti i parkiralište s dvije zatvorene garaže, osam otvorenih mjesta i jednim mjestom za autobus. Površine će biti izvedene od ekoloških materijala kako bi se smanjila erozija i omogućila prirodna odvodnja.

Projektom su predviđeni i dodatni sadržaji za posjetitelje i zajednicu; dječje igralište ograđeno drvenom ogradom, te mali životinjski kutak s kamenim nastambama za magarce, koze, ovce i kokoši, pružajući autentičan prikaz seoskog načina života.

1.5.EKOLOŠKA I ENERGETSKA ODRŽIVOST PROJEKTA

Projekt stavlja poseban naglasak na ekološku i energetska održivost kroz niz mjera koje podržavaju principe cirkularne ekonomije, uz istovremeno smanjenje negativnog utjecaja na okoliš. Ključni elementi uključuju:

- **Grijanje na obnovljive izvore energije**
Svi prostori bit će opremljeni sustavima podnog grijanja koji koriste energiju iz obnovljivih izvora, poput solarnih kolektora i toplinskih pumpi. Višak električne energije proizvedene u solarnoj elektrani skladištiti će se u baterijskim sustavima ili distribuirati u mrežu Hrvatske elektroprivrede uz naknadu, čime se osigurava energetska neovisnost i stabilnost.
- **Energetski učinkovita rasvjeta**

Sva rasvjeta na imanju bit će LED tehnologije, koja troši značajno manje energije u usporedbi s konvencionalnim žaruljama, čime se dodatno smanjuje ukupna energetska potrošnja.

- **Korištenje lokalnih materijala**

Isključivo će se koristiti lokalni materijali pri obnovi i uređenju, uključujući obnovljeni ili replicirani autohtoni namještaj, čime se podupiru lokalni proizvođači, smanjuju troškovi transporta i dodatno naglašava povezanost s lokalnom tradicijom.

- **Prikupljanje i ponovna uporaba kišnice**

Na svim objektima planira se instalacija sustava za prikupljanje kišnice, koja će se koristiti za navodnjavanje, sanitarne potrebe i čišćenje, čime se smanjuje potrošnja pitke vode.

- **Gospodarenje otpadom**

Implementirat će se sustav stroge separacije i recikliranja otpada, dok će organski otpad biti kompostiran i korišten kao prirodno gnojivo u održavanju imanja i uzgoju biljaka.

- **Ekološka gradnja**

Svi objekti gradit će se prema principima zelene gradnje, koristeći prirodne materijale poput drva i kamena te izolacijske materijale koji omogućuju smanjenje potrošnje energije za grijanje i hlađenje.

- **Pametni sustavi upravljanja energijom**

Instalacija pametnih sustava za optimizaciju potrošnje energije osigurat će da svi energetske sustavi rade učinkovito i prema stvarnim potrebama objekata.

Ove mjere omogućuju potpuno održiv razvoj projekta, smanjuju ekološki otisak i promoviraju odgovorno ponašanje prema prirodi, istovremeno stvarajući primjer dobre prakse za druge slične inicijative.

2.PROJEKT RAZVOJA OBITELJSKOG POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA

Plan razvoja obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (OPG) temelji se na održivom i ekološki prihvatljivom pristupu koji spaja tradiciju i moderne tehnologije s ciljem jačanja lokalne zajednice i očuvanja kulturne baštine.

Prvi korak u razvoju OPG-a uključuje osnivanje malih farmi za uzgoj autohtonih pasmina ovaca, koza i magaraca. Ove farme će se fokusirati na proizvodnju visokokvalitetnog mlijeka i sira, čime će se obogatiti lokalna ponuda i pružiti mogućnost zapošljavanja za članove zajednice. Skloništa za životinje bit će izgrađena od lokalnih materijala poput drva i kamena, što će omogućiti smanjenje troškova, poticanje lokalne graditeljske tradicije i očuvanje ekološke ravnoteže.

Povećanje proizvodnih kapaciteta OPG-a također će obuhvatiti uspostavu mini-pogona za preradu maslina u maslinovo ulje i proizvodnju raznih domaćih proizvoda, uključujući rakiju, sireve i suhomesnate proizvode. Prerada će omogućiti iskorištavanje lokalnih resursa i stvaranje proizvoda

visoke dodane vrijednosti, koji će se distribuirati pod vlastitim brendom. Kreiranje brenda bit će ključno za promociju i plasman proizvoda na tržištu, čime će se povećati prepoznatljivost i konkurentnost OPG-a.

Osim proizvodnje, velika pažnja će se posvetiti edukaciji i promociji. Planirane su radionice za lokalno stanovništvo o ekološkim praksama u poljoprivredi i stočarstvu, čime će se pružiti znanje i iskustvo za održivo upravljanje poljoprivrednim aktivnostima. Ovakva edukacija potaknut će širenje ekoloških standarda i praksi koji su ključni za dugoročni razvoj i očuvanje okoliša.

Projekt će obuhvatiti i razvoj turističke ponude koja uključuje degustacijske ture, interaktivne radionice za posjetitelje i prikaz tradicionalnog načina života. Ovi sadržaji omogućit će gostima da se upoznaju s lokalnim običajima, proizvodima i proizvodnim procesima, čime će se stvoriti dodatne prilike za generiranje prihoda i promociju regije. Prostor za smještaj posjetitelja bit će uređen s naglaskom na autentičnost i ekološku održivost, koristeći materijale i dizajn koji odražavaju lokalnu kulturnu baštinu.

Kombinacija stočarstva, poljoprivredne prerade i turističke ponude omogućit će stvaranje sveobuhvatnog modela razvoja OPG-a koji spaja proizvodnju, edukaciju i turizam, čime će se doprinosti očuvanju okoliša i jačanju lokalne ekonomije. Ovaj plan predstavlja temelje za održivi rast i prosperitet regije, potičući lokalnu zajednicu da aktivno sudjeluje u očuvanju i promociji svog naslijeđa.

ZAKLJUČAK

Projekt starih zapuštenih objekata dokazuje kako se tradicionalne vrijednosti mogu uspješno povezati s modernim konceptima održivosti i cirkularne ekonomije. Kroz obnovu zapuštenih objekata, korištenje lokalnih materijala i primjenu obnovljivih izvora energije, projekt pridonosi očuvanju kulturne i prirodne baštine, dok istovremeno jača lokalno gospodarstvo i turističku ponudu.

Poseban naglasak stavljen je na integraciju inovacija i ekološki prihvatljivih rješenja, što projekt čini uzorom dobre prakse u ruralnom razvoju. Uspješna realizacija ovog projekta može služiti kao model za slične inicijative u drugim ruralnim sredinama, pokazujući kako je sinergija tradicije, zajednice i održivosti ključna za stvaranje dugoročnih vrijednosti.

Kombinacijom poljoprivrede, turizma i lokalnog poduzetništva, ovaj projekt postavlja temelje za budući razvoj regije, osiguravajući bolje životne uvjete, očuvanu prirodu i kulturnu autentičnost. Time se dokazuje da ruralna područja, uz pravilan pristup i ulaganja, mogu postati dinamični i održivi centri razvoja, privlačeći kako lokalno stanovništvo, tako i posjetitelje iz cijeloga svijeta.

LITERATURA

1. Meler, M. (2004) Ecotourism – a possible further development trend of the Republic of Croatia's tourism industry. URL: <https://www.researchgate.net/> [pristup: 27.11.2024.]
2. Baćac, R. (2011.): Priručnik za bavljenje seoskim turizmom – Korak po korak od ideje do uspješnog poslovanja. URL: <https://mint.gov.hr/> [pristup: 27.12.2024.]
3. Demonja D., Ružić P., Ruralni turizam u Hrvatskoj s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima, Meridijan, Zagreb, 2010.
4. Stić, D.: Revitalizacija strih sela Dalmatinske zagore s business planom, Megaprojekti d.o.o., Zagreb, 2018.
5. Bartoluci, M.: Upravljanje razvojem turizma i poduzetništva-turistička politika, razvoj i poduzetništvo u turizmu, Zagreb, Školska knjiga, 2013.